

Norman Manea

Október, nyolc óra

Elhaladtak a piaci árusok keskeny, összezsúfolt asztalai mellett. A nő elől, kapkodó léptekkel. A férfi bal felől lassan követi.

Merev, ritmikusan összecsukló térdek: a poncsó lecsúszik, elvörösödve, izgatottan, a lábát hosszan kinyújtja. A cipősarok koppan a járda kövén, a test összerezzen, mintha a koccanás hangja és sokkja minden alkalommal telibe találná, a nekirugaszkodás hevevége pedig falsebezné.

A férfi átveszi a vontatott menetelést. A távolság köztük mindössze egy lépés.

Fényesre vikszelt, piramisokba halmozott, öklömnyi paradicsompaprikák. Paprika- és paradicsomhegyek, egy paraszt fekete posztóba bújtatott karja. Ládák tele citromsárga almákkal. A mérleg cinkserpenyőjébe kék szilvák hullanak. Egy hárászkendő a sárgarépakötegek fölé hajolva. Fehér pulton, fehér köpenyek közt kupacokba rakott fehér túró: nedves, kivörösödött, túrócsomókkal teli ujjak. Ravasz, tréfás locsogók, nagy, bütykös kezekkel sertepertélve a mérlegek körül. Kőszerű korallgumók, egy marslakó agyának kinövései: a karalábék. Poros krumpilis zsákok a mord bakancsorrok között. Elfehéredett, kövérkés arc a fakó, földrögök színébe burkolózó, matt körték hengerei fölött. Tompított lárma a zöld, felülről világító ablaktáblák alatt, amelyeket tetőként helyeztek el minden asztallap fölé. Vizenyős, ködösen bezöldült fény a nedves magvaik fogazatával vicsorgó tökök sárga glóbuszai fölött.

...Az előző napon az órák, lassú folyásukkal, bizonyos értelemben késlekedtek megerősíteni az évfordulót. Csak késő éjjel fordult oda hirtelen a nő várakozástól megdermedt szeme felé. Remegő hangja beszédfoszlányokkal töltötte meg a szobát – testvériség, fáradság, gyöngédség, az érzelmek cseréje...

Tekintetének kékje felélénkült, harmatosan, reszketően, elnehezülten a könnyes tétovázástól. Ijedt összetartozásuk, fájdalmas ragaszkodásuk tartós volt, állhatatos. Kitartó, épp mert fájdalmas, végleges, bármily átmenetinek is tűnt... A nő replikája betakarta egy időre a férfi felróható rezignáltságát.

Közeledtek egymás felé – odalett a merevségük, halogatásaik szertelensége, újra megtalálták szenvedélyes éberségüket. Hajdani türelmetlenségük lábba hozta őket, és: lángolóknak, szárnyalóknak, gyengédeknek látszottak.

Aztán eloltotta a lámpát, de rögtön újra felkapcsolta, már nem bírta tovább elviselni a szoba sűrű sötétjét. Az elérzékenyülés megtörte, a félelem újra eluralkodott rajta, nehezen hatolt el hozzá a férfi reszkető, áthevült hangja.

Mint valami árvák, így mondta... a nagyvilágban elveszett, a pusztában eltévedt, összesimuló, bizarr árvák köteléke, kétségbeesve egyik a másikban, mert csak ezáltal óvhatják meg magukat... mindig csak az egyik esett el, míg a másik némi ideig egyedül hordozza a terhet, összeszedve erőit, aztán ismét szerepet cserélnek, mint valami gyerekek, akik nagyot játszanak.

Még egyszer eloltotta a villanyt, majd újra felkapcsolta, a szavak egymásba fonták az elcsigázott, hideg karokat, a reggel pedig ébren találta őket, kábán a feszültségtől és a kialvatlanságtól.

A fázós hétvége hajnalban kiúzta őket az utcákra. Kábultan, a néptelen vásárnapba. A hideg, fátyolos levegő, a fakó világosság, a zsidongó piac: az elmosódó, rőfögő hangok, a zsák alján kavargó dióhéjak neszezése, a sorra letépett káposztalevelek ropogása, akár a kikeményített ingeké, a hideg bárdal felszelt tőkök vastag héja, nagykendők és kucsmák, megfagyott, szenes tésztaarccok.

Kiértek a piac lármájából. A nő egy lépéssel elől, a férfi összébb húzza piros-zöld-fekete kockás sálját homokszínű trenckójának gallérja fölé. Kilépett a nedves járdára, az elnémult utca lejtőjére.

Kezét a hideg falra tapasztja. Keskeny, fehér kezek, a körmök hosszúak, gyöngyházfényűek. Dermedten álltak egy üres utca sarkán. Összehúzta magát a bolyhos poncsó puha válla alatt. A hideg levegő buborékai áthatolnak csontos arcán, a szemüreg tekervényein, szaporán lüktető homlokán. Nem látta a kísérőjét, szórakozottan bámult a semmibe.

Nedves szemének áttetsző kékje, a fal koszos és hideg vakolatára tapadt keze egy karnyújtásnyira a férfi borostás, duzzadt arcától. A megsebzett tekintet nehéz, kék tavú felhője. Nincs válasz a férfi tekintetében.

„Beteg és magányos gyerek voltam. Erőtlen...”, ismételi meg, későn, a nő elfúló, törékeny hangja. A szavak leheletnyi párát vonnak a sápadt ajkak köré.

A férfi, félig hátat fordítva, igyekszik elhomályosítani magában a nő nyugtalanságtól megelevenedett szépségét. Bántó, metsző fényesség ez, mely visszaidézi az éjszaka görcsét, amelyen többé nem lenne szabad fennakadnia. Szerette volna, ha a szavak foszlányokká válnának már keletkezésük pillanatában, vagy ha legalább felfogná őket az ő fanyar, apátiával megáldott, középkorú testének vértete. A foltos tűzfalat nézi, a napos parkkal szemközt, ahol egy hinta állt.

Az elszürkült, vérvörös falba fekete nyomok, penészfoltok ivódtak be. A park beszürkült tere. Letaposott föld, hanyagul szétszórt kövek, száraz, gyér fűcsomókkal borított földbuckák. Rozsdazöld... igen, a nő sprőd, hosszú haja reggelente néha ilyen zöldes, rozsdás aranycsillogású volt.

Egy rőt színű deszka, középen henger formájú tönkkel rögzítve, hinta-palinta, föl, le, és föl, és ismét föl, hopsz-hopsz... Mellette a használaton kívüli hinta fémváza. Tákolmányszerűen, a földbe tartórúdként szúrt vastag csövek. A keresztbe tett csőről, láncokon két páratlan ülés csüng le: az egyik hosszabbra eresztve, a másik rövidebbre fogott, szűk, gyerekeknek való.

A lány bizalmatlanul méregeti a hintát. Tizenhat év körüli parasztlány. Szeme feketesége csordultig telt a reggel örömeivel. A kendő fekete foltja alatt sima homlok.

Leveti a dupla átalvetőt. Mint két tevepúp, a hasadozott tönk mellé letéve. Kiegyenesíti a hátát, kezét a derekára téve. Virágos, sárga szoknya a kék joggingnadrág fölé. A fáradtságtól kissé duzzadt, rózsaszín-nedves ajkak. Hosszú, kócos szemöldökének fekete íve. A nagyobbik ülés mellett áll. Magára húzza a szíjat, befogja a horogba. Látszanak a rozsdás láncot szorító vastag, elkékült ujjak.

– Legalább ne tűnne túlzásnak! Ha nem tennének a szavak mindent hiteltelenné, olcsó trükké... Higgy nekem, ahogy előrehaladok a korban, úgy fiatalodok meg. Csak most fogom fel igazán a történet erejét, a napok súlyát és feszültségét. Befogadom a nevetést, már nem ijeszt meg, mint máskor. Sem a gyönyörök, sem a játék kegyetlensége, vagy a szavak bonyodalma, a kétértelműség. Mintha valami varázserejű üresség lehelné ki magából őket...

A hintában ülő gyereklány mozdulatlanul vár, a körben meredő falakat nézve. Észreveszi a párt, a férfi tekintetét, amely hosszan követi, egyetlen szemrebbenés nélkül.

Kitéve feszült figyelmének: kíváncsi, mégis nyugodt volt, elégedett a pihenővel és a felüdüléssel. Borzas feje továbbra is valahol lent marad; nem látja viszont, csak egy pillanatra, aztán még egyre, amikor a hintaszék visszaszáll a föld felé; egy pillanat, és a lány már fel is emelkedett, kettejük fölött szálldosva, akik szinte beledermeszttek a föld felől áradó hidegbe.

Most kaptam csak igazán erőre. Mintha most lennék képes megbirkózni...

A szavak könnyedén lengenek. A szárnyalás gyönyörűsége megsokasítaná őket, lepedőgirlandokká, kendőkké alakítaná, láthatatlan rovarok felhőjévé, mely forog, nő, dús bőséggé, a feszültség, a méreg, a keserűség, az elszabadult nosztalgiák, míg a nagy üresség be nem telítődik, míg az elfeketült ég össze nem sűrűsödik, fülledten, belefojtva a semmiségek túlzó áradásába, áthatolhatatlan egymásra rakódásukba... de a férfi megfordul, a nő kéklő tekintetét lesi, hideg tenyerét ráteszi a sima, gyöngyházfényű körmökkel végződő hosszú ujjakra. A nő rámosolyog.

– Már annyi éve együtt. A tegnapi évforduló, hihetetlen. Milyen gyorsan... és mennyi jön még. A lehetőség, a kegyelem... a vitális energia, az életkedv és -erő. Az élet energiája, azaz... hogy magába szívjon, hogy újra megtaláljuk. Két árva összeláncolva, hogy felülkerekedjenek a rettegésen, az ürességen.

Gyengéden megforgatja, együtt forognak a hajtókar nyikorgásában, a hinta föl le, föl le, a gyerek fekete szeme emelkedik, alászáll, az új nap vére, lengés, a melegítőbe bújtatott lábak toporognak az emelkedő, leszálló hintaszéken.

– Csak most kellene jönnie a boldogságnak. Csak most van erőm hozzá. És talán a szenvedéshez is.

Hallgatnak, nézik, ahogy a lány hintázik, tűnődőn, gondtalanul. A férfi szakállá reszket a hidegben, ajka elvékonyodik, ujjai a nő ujjait szorítják.

Nyugalom: szürke fal, zöldes foltokkal. Lány lengés, előre, hátra: és vissza. A hinta, a lány, a reggeli dermedés, a nyikorgó gerendák, föl, le, föl, az ég üveges, fagyos.

Aranycsillogású, rozsdás haj, piros poncsó. Senki sem szakíthatná félbe a csillagok lüktetését, a végtelen mozgást, az igazság szomorú, csendes szívét. Kék könnycsepp, kitartóan nyikorgó hinta: sötétlő, kivehetetlen égbolt; a férfi ujjai a hosszú, vékony csontokat szorongatják; ijedt arca újraéled, erőre kap. A háta mögött szapora léptek, lábdobogások, hangok. Az utca felébred. Türelmetlenül, ellenségesen. Egy pillanatig még érintetlenül lengedezik a csend.

Kirilla Teréz fordítása

Norman Manea (1936–) egyike a legelismertebb román prózaíróknak. A New York-i Bard Kollégium világirodalom-professzora. Írói debütálásnak évétől (1966) 1986-ig, amikor elhagyta Romániát, tíz kötete jelent meg. Az 1992-ben kapott Guggenheim-ösztöndíjat még számos kitüntetés és díj követte.